

Transparency International Световен корупционен барометър 2009

Световният корупционен барометър на Transparency International представлява глобално проучване на общественото мнение относно нивото на корупция в различните области на обществения живот в рамките на изследваните държави. То се провежда ежегодно от 2003 година по инициатива на Transparency International.

Барометърът има за цел да установи **мнението на гражданите** за това кои сектори на обществото и кои сфери на живота са най-силно засегнати от корупция, до каква степен корупцията се е увеличила или намалила в сравнение с предишните години, колко често хората дават подкупи, каква е стойността им и какви са начините за тяхното извършване.

Изследването предоставя възможности за наблюдение и анализ на тенденциите при разпространението на корупцията. Наред с възможността за осъществяване на секторен анализ, изследването може да се използва като база за разработване на антикорупционни политики с ясно очертани приоритети, които да дадат адекватен отговор на възникналите проблеми.

Световният корупционен барометър за 2009 година

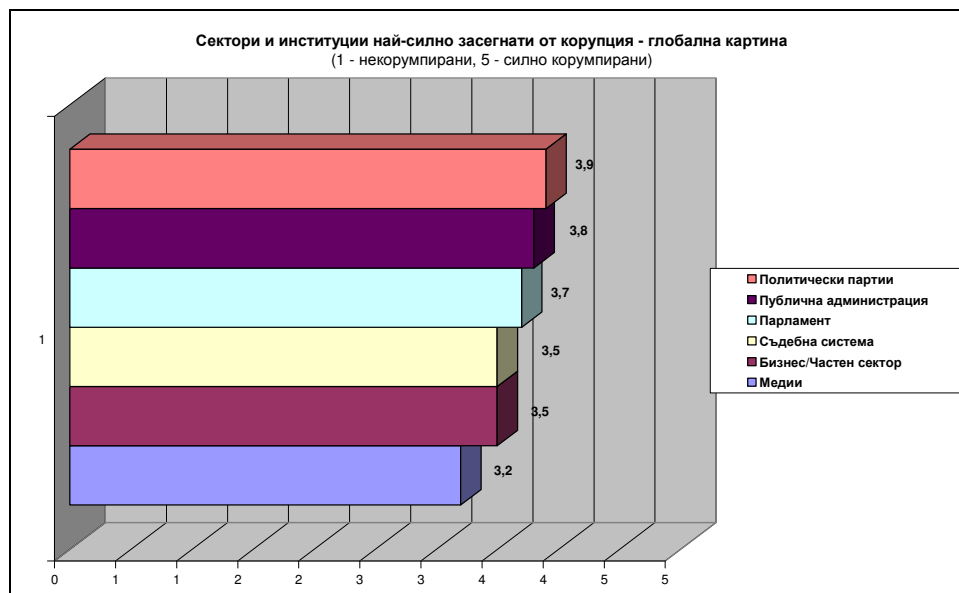
Световният корупционен барометър е изследване на общественото мнение за корупцията и подкупите, което през 2009 година обхваща 69 страни и 73,132 респонденти. В 50 от включените страни изследването е направено от Gallup International по поръчка на Transparency International като част от изследването на TI "Гласът на народа". В останалите 19 страни изследването е осъществено от социологически агенции по поръчка на TI. Въз основа на получените данни Transparency International съставя индекс със стойностите на Барометъра, които варират от 1 – за сектори и институции без корупция, до 5 – за изключително корумпирани сектори и институции. Изследването е извършено в периода 25 октомври 2008 – 25 февруари 2009 година.

Глобалните тенденции при възприятията за корупцията

Шестото издание на Световния корупционен барометър за 2009 година включва за първи път оценка в сравнително-времеви аспект относно ефикасността на усилията на правителствата в борбата с корупцията, относно намаляването и увеличаването на дела на гражданите, които плащат подкупи, както и данни относно степента, в която хората са склонни да дадат подкрепа за фирмите, които не плащат подкупи.

Най-корумпирани сектори в световен мащаб

В сравнителен план данните от изследването определят политическите партии като институциите, които са най-засегнати от корупцията (стойността на този показател е 3,9). След политическите партии, глобалната картина на изследването определя на следващо място проблемите с корупцията в публичната администрация (3,8), следвани от парламента (3,7), съдебната система и частния сектор (3,5)¹.

Разгледани в регионален мащаб данните показват, че в Европейския съюз като най-корумпирани се възприемат политическите партии (стойност 3,7), следвани от парламента, публичната администрация и бизнеса (3,4).

Корупцията при политическите партии е определяна като най-сериозен проблем и от гражданите на Северна Америка (4,0), Северна Африка (4,1) и Латинска Америка (стойност 4,2).

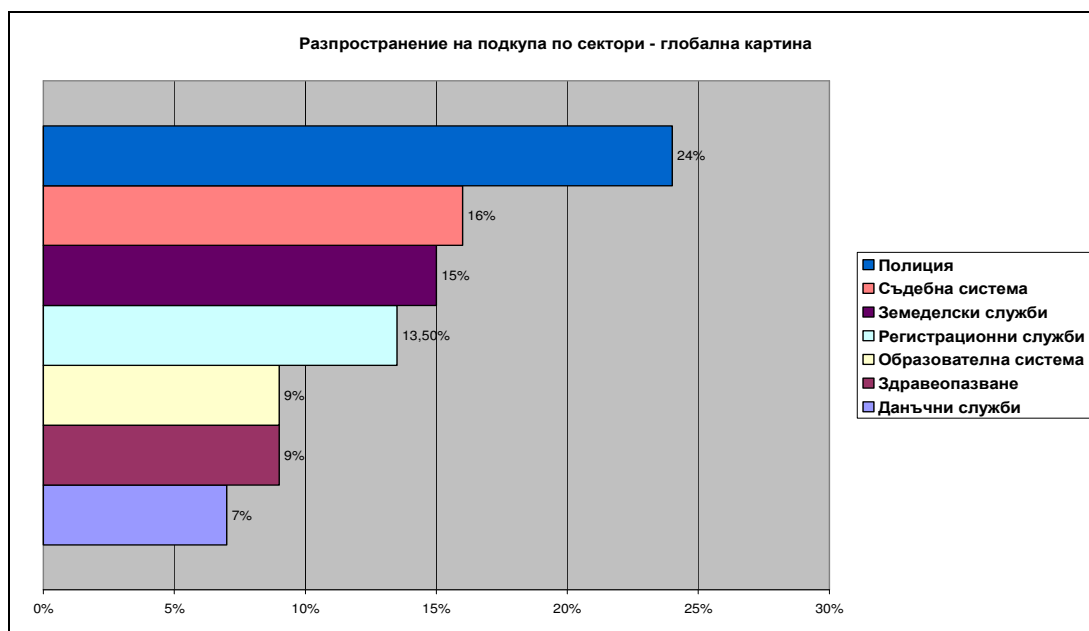
Публичната администрация е възприемана като най-корумпирана в държавите от бившия Съветски съюз (4,4), Източната част на Азия (4,0), Средния Изток (3,9) и Западните Балкани (3,7).

Таблица 1. Институции/сектори, възприемани като най-засегнати от корупция	
Институция/Сектор	Държава
Политически партии	Аржентина, Австрия, Боливия, Босна и Херцеговина, Чили, Колумбия, Салвадор, Финландия, Гърция, Унгария, Индия, Израел, Италия, Ливан, Малайзия, Нигерия, Сърбия, Южна Корея, Тайланд, Великобритания, Венецуела
Парламент/Законодателна власт	Индонезия, Панама, Румъния, САЩ
Бизнес/Частен сектор	Бруней, Канада, Дания, Хонг Конг, Исландия, Люксембург, Молдова, Холандия, Норвегия, Португалия, Сингапур, Испания, Швейцария
Публична администрация/Държавни служители	Азербайджан, Беларус, Камерун, Чехия, Гана, Ирак, Япония, Кения, Кувейт, Литва, Мароко, Пакистан, Филипините, Полша, Русия, Сенегал, Турция, Украйна, Замбия
Съдебна власт	Армения, България , Камбоджа, Хърватия, Македония, Грузия, Косово, Монголия, Перу, Сенегал, Уганда
Източник: Световен корупционен барометър на Transparency International за 2009 г.	

¹ На респондентите бяха зададени въпроси за шест сектора/институции: съдебната власт, медиите, парламентите или законодателството, политическите партии, частния сектор и публичната администрация

Разпространение на подкупа по сектори в световен мащаб

В глобален план се наблюдава **нарастване на практиката да се дават дребни подкупи**, като най-често получатели на такива подкупи са служителите в полицията. Повече от 10 % от анкетираните отговарят, че са плащали подкуп през предходните 12 месеца. За 4 от всеки 10 респонденти, които са платили подкуп, сумата е възлизала средно на около 10 процента на годишния им доход. Резултатите показват, че респондентите от домакинства с нисък доход са по-склонни да плащат подкупи, отколкото тези от домакинствата с високи доходи при досега им със служители от полицията, съдебната система, земеделските служби или дори образователната система.

Ефективност на правителствата в борбата с корупцията в световен мащаб

Затвърждава се мнението, че правителствата са неефективни в борбата с корупцията – виждане, което остава постоянно в повечето страни при сравнение между данните за периода 2004 – 2009 година. Като цяло обществото смята, че усилията на съответните правителства за борбата с корупцията са неефективни. Само 31 процента ги намират за ефективни, а 56% смятат, че антикорупционните мерки са неефективни.

Корупцията в частния сектор (в световен мащаб)

Корупцията в частния сектор е предмет на засилващо се безпокойство сред гражданите

- Частният сектор се възприема като корумпиран от половината анкетирани лица – по този показател изследването за 2009 година отбелязва значително увеличение от 8% в сравнение с данните от 2004 година.
- Общественото мнение е критично по отношение на ролята на частния сектор в процесите на изработване на секторните политики в отделните страни. Повече от половината от респондентите поддържат мнението, че подкупите често се използват, за да се изработват политики и регулации в полза на компаниите. Това виждане е особено широко разпространено в държавите от

бившия Съветски съюз², и в малко по-малка степен в страните от Северна и Южна Америка, Западните Балкани и Турция.

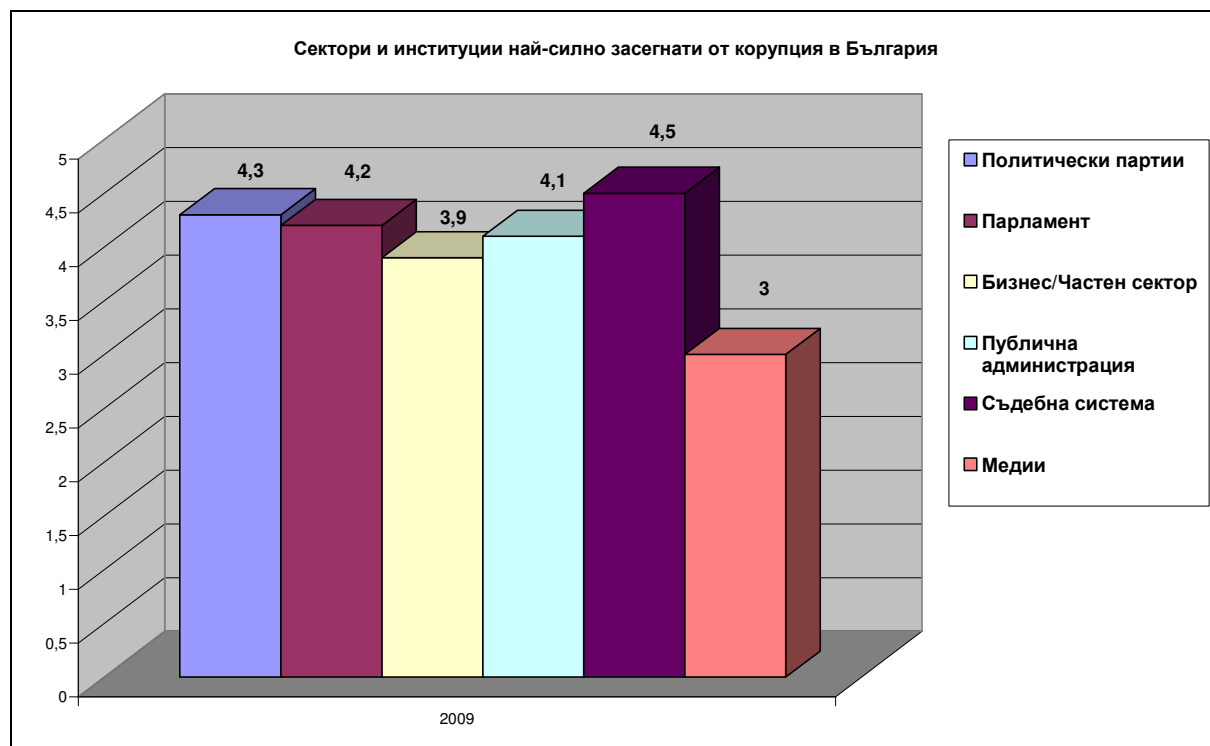
- Корупцията има значение за потребителите - половината анкетирувани лица изказват готовност да плащат по-скъпо, но да купуват от компания, която не е корумпирана.

Данните на Световния корупционен барометър за България

България е включена за шести път в изследването на Transparency International. През 2003 година първо място в Световния корупционен барометър заема корупцията сред политическите партии. През 2004 и 2005 година най-висок е индексът на корупция при митниците със стойност 4,5, а през 2006 и 2007 година – съдебната система (със стойности на индекса 4,4 – 4,3).

В изследването за 2009 година корупцията в съдебната система отново е поставена като водещ проблем, като стойността на индекса се повишава до 4,5.

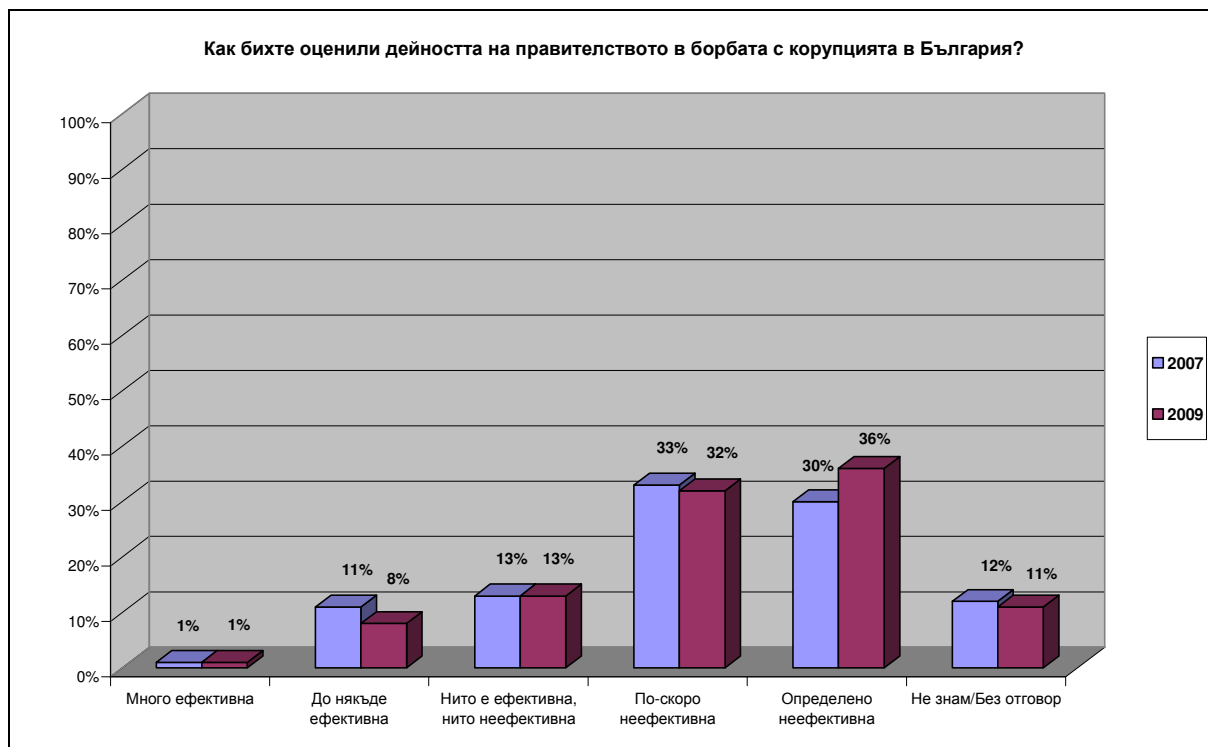
На второ място са класирани политическите партии (стойност на индекса 4,3), следвани от парламента (4,2) и публичната администрация (4,1). Анализът на резултатите от Световния корупционен барометър затвърждава изводите и от други изследвания, които определят политическата корупция като проблемът, който предизвиква най-сериозна тревога у българските граждани.

Оценка на правителствените усилия в борбата с корупцията

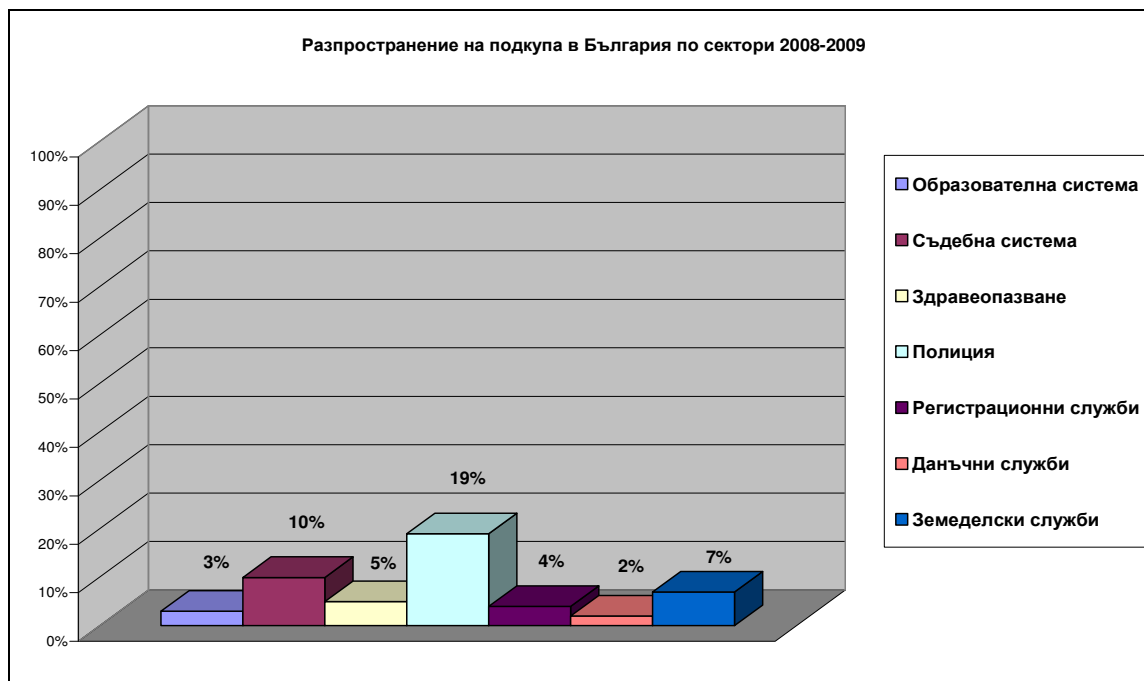
Сравнението между данните от 2007 и 2009 година показва, че се увеличава скептицизмът на българските граждани относно ефективността на антикорупционните политики на правителството. Делът на хората, които определят тази дейност като определено неефективна, се е увеличил от 30% (през 2007 година) на 36% (през 2009 година).

² Определението *Нови независими държави* включва Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Молдова, Русия и Украйна и Монголия.

Корупционен опит – честота на плащането на подкупи

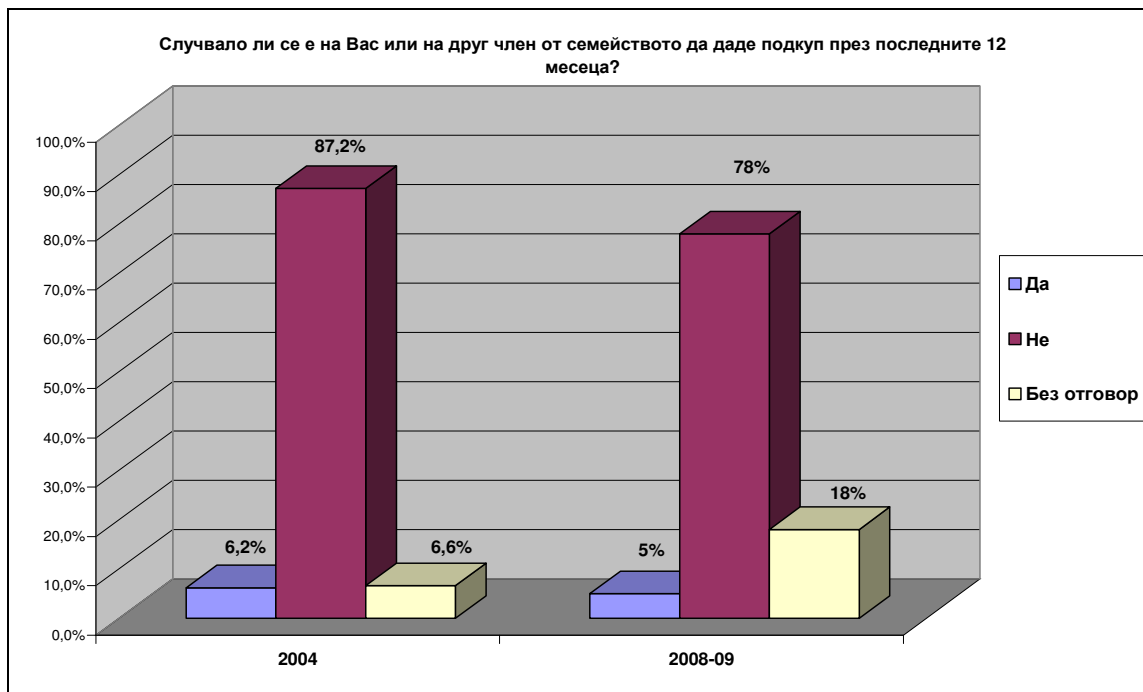
Данните от изследването показват, че най-висок е делът на гражданите, които са платили подкуп на служители на полицията (19%), подкуп на длъжностни лица в съдебната система са платили 10% от гражданите, подкуп на служители в земеделските служби са платили 7%.

Отговорът, в който се съдържат едни от най-съществените данни в Корупционния барометър – честота на даване на подкупи, представя и най-конкретната картина относно личния опит на анкетираните. На въпрос "През

последните 12 месеца Вие или член на Вашето семейство давал ли е подкуп под каквато и да е форма?” отговорите са: “Да” – 7%, “Не” – 78%, “Без отговор – 18%.

При съпоставяне между данните от изследването за 2004 година и данните от изследването през 2009 година изключително силно впечатление прави увеличението на дела на граждани, които не искат да дадат ясен отговор на поставения въпрос. Тези данни следва да бъдат подложени на по-задълбочен и сериозен анализ в бъдеще, за да се установят истинските причини за чувствителното увеличение на този дял от респондентите.

В изследването за първи път фигурира въпрос относно начина, по който са постъпили гражданите при отправено към тях искане на подкуп. На въпроса дали са подали сигнал или жалба за поискан подкуп 82% от гражданите отговарят отрицателно, 15% не дават ясен отговор, а само 3% отговарят утвърдително. Тези данни показват, че като цяло обществото не използва официалните канали за подаване на жалби и сигнали срещу длъжностни лица, които са им оказали корупционен натиск.

Повече от 2/3 от хората (72%) смятат, че подаването на подобни сигнали не би имало положителен резултат, 14% от тях смятат, че съществуващите механизми за подаване на жалби не са ефикасни и подаването на подобни сигнали е загуба на време и усилия, а 12% от гражданите се страхуват от репресивни мерки спрямо тях.

